

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Цивільно-правове регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право Островського Андрія Михайловича

1. Актуальність теми дисертації.

Потреба у докорінному реформуванні економіки України на сучасному етапі її розвитку, зокрема в глобальних умовах вичерпності та обмеженості енергетичних ресурсів, загальній тенденції екологізації енергодобування та подальшого енергопостачання, веде до підвищеної актуалізації ефективного вирішення існуючих проблем в енергетичній галузі, яка в масштабі держави є однією з головних стратегічних фундаментальних баз, що забезпечує її життєдіяльність, в розрізі не лише енергетичної, а й економічної, національної безпеки. Саме глобалізація ринку енергетичних продуктів вимагає від його учасників формування чіткої стратегічної програми національного енергетичного розвитку. Пошуки інноваційних підходів, розуміння доктринальних засад, механізмів правового регулювання у цій галузі, шляхів вирішення цієї проблематики, адаптованих до реалій сьогодення, зумовлюють і проблематику наукових досліджень. Цивільне законодавство України надає вагомого значення договору в умовах сучасної економіки, пов'язуючи його з питаннями реформування економічної системи країни загалом, встановлення необхідних меж державного регулювання господарських відносин, визначення свободи вибору контрагентів тощо.

В Україні нормативно-правові акти, що стосуються постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу та укладення відповідних договірних відносин, характеризуються різноманітністю, присутністю значних конфліктів та розбіжностями у їх правовому статусі. Попри затвердження Закону України «Про ринок електричної енергії», який є базовим нормативно-правовим актом в регулювання правовідносин у сфері енергопостачання через приєднану мережу. Разом з тим, він не забезпечує баланс між публічними та приватними інтересами у даній сфері, що і призводить до конфліктів між енергопостачальними організаціями та споживачами енергії. Висока колізійність та відсутність узгодженості у правовому регулюванні призводять до різних судових рішень, що суперечать одне одному."

Відповідно є нагальна потреба у покращенні нормативного регулювання правовідносин, що виникають при постачанні енергетичних ресурсів через

приєднану мережу. Такі правовідносини регулюються за допомогою договорів постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу між споживачами енергії та енергопостачальниками. Тому, актуальність вивчення цивільно-правового регулювання таких договорів обумовлена зростанням значення самого договору, як джерела врегулювання зазначених правовідносин.

Водночас дослідження договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу в умовах новелізації спеціального законодавства не здійснювалися. Відтак зважаючи на особливість предмета договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу, яким є енергія, фізичні характеристики якої виходять за межі традиційного розуміння речі в правовому контексті, а також особливий спосіб виконання договору через приєднану мережу, зазначене зумовило потребу в дослідженні договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу як самостійного виду договору.

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою Радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 90/11 від 26 листопада 2020 року).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Наукове дослідження виконано в межах науково-дослідної тематики кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка на 2019-2021 роки «Новелізація цивільного та цивільного процесуального права в умовах реформи судочинства» (державний реєстраційний номер: 0119U002358) та на 2022-2024 роки «Концептуальні засади рекодифікації цивільного законодавства України» (державний реєстраційний номер: 0122U200330).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є комплексною, завершеною науковою працею, яка виконана здобувачем самостійно. Викладені в дисертації висновки, рекомендації та положення наукової новизни отримані на підставі особистих наукових досліджень автора. Всі опубліковані наукові праці, виконані дисертантом без участі співавторів.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій.

Результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими та достовірними, оскільки одержані із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Відповідні результати багаторазово

апробовано у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях та науковому семінарі, а також перевірено під час рецензування публікацій у фахових виданнях.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

У дисертації:

уперше:

1) запропоновано авторське визначення поняття договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу, під яким слід розуміти: За договором постачання енергетичних ресурсів (електроенергія, теплова енергія) через приєднану мережу одна сторона (постачальник) зобов'язується передавати другій стороні (споживачеві) енергетичні ресурси, а споживач зобов'язується оплачувати вартість прийнятих енергетичних ресурсів тільки через приєднану мережу та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити справність та безпечну експлуатацію обладнання;

2) обґрунтовано правову природу договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу як самостійного виду договору у зв'язку з притаманними лише йому особливостями, які відрізняють його від договорів про надання послуг, поставки, купівлі-продажу та інших видів цивільно-правових договорів у зв'язку з чим запропоновано внести зміни в ЦК України;

3) запропоновано авторське визначення енергетичних ресурсів – це електроенергія і теплова енергія, яка доступна для промислового та побутового споживання;

4) визначено положення про те, що для обох сторін договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу передбачено тотожні підстави відповідальності за невиконання чи неналежне виконання договірних зобов'язань;

5) визначено поняття системи зберігання енергії – це інтегрована технічна система, яка забезпечує здатність ефективно збирати, конвертувати та утримувати енергію в різних формах з метою подальшого використання відповідно до потреб споживачів та вимог системи електропостачання;

6) сформовано та обґрунтовано правову модель оптового ринку електроенергії, а саме: «Інноваційний енергетичний гібридний ринок» (ІЕГР), який являє собою новаторську модель організації взаємовідносин у сфері електроенергетики, яка поєднує традиційні підходи з передовими технологіями та концепціями. Основна ідея цієї моделі полягає в створенні правової

структури гібридного ринку, де споживачі, виробники, постачальники послуг енергозбереження та інші учасники мають можливість взаємодіяти за новими, більш гнучкими цивільно-правовими формами;

7) запропоновано доповнити Закон України «Про ринок електричної енергії» наступними обов'язками постачальника, а саме:

- повідомляти споживача завчасно (не пізніше ніж за 24 години) про обмеження в постачанні енергетичних ресурсів;

- забезпечити реальний облік витрачених енергетичних ресурсів споживачем шляхом зняття показників з приладів обліку споживання електричної енергії, в тому числі за допомогою ІТ-технологій;

- забезпечити встановлення приладів обліку споживання та якості електричної енергії, в тому числі за допомогою ІТ-технологій на всій мережі;

8) обґрунтовано підстави для розірвання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу:

• з ініціативи споживача у разі:

- неправомірного припинення постачання енергетичних ресурсів;

- постачання енергетичних ресурсів з недотриманням гарантованих стандартів якості, більше двох разів;

• з ініціативи енергопостачальника у разі:

- несплати за спожиту енергію понад обумовлений договором строк;

- не виконання протоколу комісії з розгляду актів про порушення;

удосконалено:

9) положення про те, що електрична енергія, як об'єкт цивільних прав, має специфічні властивості, такі як:

– відсутність фізичної матеріальності (неможливість її візуального сприйняття як речі);

– збіг моменту виробництва та споживання енергії за часом та обсягом (з урахуванням втрат);

– неможливість накопичення великих обсягів енергії для подальшого використання (з урахуванням наявної мережі системи зберігання енергії (energystorage));

– особливий метод передачі через електромережі (приєднану мережу);

– неможливість повернути вже спожиту енергію;

– обмеженість здійснення правомочностей володіння та розпорядження енергією;

10) розуміння поняття енергії, як самостійного об'єкта цивільного права, а саме: абстрактної (безтілесної) речі з численними унікальними особливостями, до якої застосовуються положення Цивільного кодексу України, що стосуються права власності;

11) розуміння про те, що договір постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу належить до публічних договорів та договорів приєднання;

12) положення про те, що енергія має майнову (товарну) природу, а саме: енергія, що виробляється на об'єктах електроенергетики є товаром, призначеним для реалізації;

набули подальшого розвитку:

13) обґрунтування потреби у використанні відповідного типу договору не лише для регулювання юридичних відносин, пов'язаних з постачанням енергії споживачу, а й для належного контролю за використанням отриманої енергії, що обумовлено особливостями фізичних властивостей енергії;

14) теоретичні висновки про те, що може застосовуватися положення та договірні конструкції договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу до всіх правовідносин, що виникають при постачанні енергетичних та інших ресурсів з врахування особливостей їх предмету;

15) позиція, що енергопостачальник зобов'язаний забезпечити безперервне постачання енергії всім споживачам, дотримуючись при цьому показників якості електричної енергії.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

1. Островський А.М. Генеза цивільно-правового регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу // Юридичний науковий електронний журнал – Запоріжжя. 2023. №1. С. 122-126.

2. Островський А.М. Порядок укладення договору постачання енергетичними ресурсами через приєднану мережу // Науково практичний журнал - Європейські перспективи. 2023.№2. С. 132-139.

3. Островський А.М. Особливості прав та обов'язків сторін договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу // Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. №2. С. 244–248.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

1. Островський А. М. Договір постачання енергетичними ресурсами через приєднану мережу у цивільному праві України. матер. Міжн. наук.-практ. конф. Proceedings of II International Scientific and Practical Conference Stockholm, Sweden 7-9 November 2021. С. 797-802.

2. Островський А. М. Окремі аспекти договору постачання енергетичними ресурсами через приєднану мережу// Матеріали ХХІІ Міжнародної студентсько-

аспірантської наукової конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи» 28 квітня 2023 року – С 62-64.

3. Островський А.М. Цивільно-правова відповідальність за порушення умов договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXI міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи» (22–23 квітня 2022 р.). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. С. 57-59.

4. Островський А. М. Істотні умови договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу // Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу : зб. тез доповідей III Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 60-ти річчю Хмельницького національного університету, 17 квітня 2022 р. Хмельницький : ХНУ, 2022. 271 с. (укр., англ.) С. 188-191.

5. Островський А.М. Зміст договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXX звітної науково-практичної конференції (7–8 лютого 2024 р.). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2024. 547 с. С. 196–198.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

У дисертації комплексно досліджено найважливіші теоретико-прикладні аспекти цивільно-правового регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу. В результаті здійсненого дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, які можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти під час підготовки навчальних програм, посібників та підручників, а також при підготовці навчально-методичних посібників і підручників, для проведення лекційних та практичних занять з навчальних дисциплін «Цивільне право України», «Господарське право України», «Договірне право» та інших.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані.

Результати дослідження можуть використовуватись у науково-дослідній сфері при подальшому вивченню проблем правової природи, укладення, виконання або розірвання договору постачання енергетичних ресурсів через

приєднану мережу; у правозастосовчій сфері при постачанні енергетичних ресурсів через приєднану мережу; у сфері правотворчості для вдосконалення постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу; у навчальному процесі при підготовці навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій з курсу «Цивільне право України» або спецкурсу «Договірне право».

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію заслухано та обговорено на науковому семінарі кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 10 від 15 квітня 2024 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Дисертаційна робота Островського Андрія Михайловича «Цивільно-правове регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу» є завершеним науковим дослідженням в межах поставлених завдань.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 3 (трьох) наукових статтях у фахових виданнях України та у 5 (п'яти) тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

На основі вищенаведеного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота Островського Андрія Михайловича «Цивільно-правове регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу» відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 року № 759), та п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

2. Дисертація відповідає спеціальності 081 Право (галузь знань 08 Право).

3. Наукові праці Островського Андрія Михайловича, опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пунктам 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

4. Дисертація «Цивільно-правове регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу» Островського Андрія Михайловича рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні наукового семінару,
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
професор, доктор юридичних наук

Володимир КОССАК

15 квітня 2024 року

*Підпис доктора юридичних наук, професора Володимира КОССАКА
підтверджую.*

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА